

بازارها و بازارچه های شیراز

بازارهای سنتی شیراز:

بازار دو دسته‌ا از دکان های بسیار در برابر یکدیگر است که غالباً سقفی آن دو رسته را به یکدیگر می پیوند. بازار میدان داد و ستد و کوی سودگران است. بازار محل خرید و فروش کالا، خوراک، پوشاک و …است.

بازارهای شیراز

۱ - بازار وکیل که کریم خان زند آن را از روی نقشه‌ی بازار قیصریه ی لار که یادگار دوره‌ی صفویه بود بنا نهاده است. این بازار که از زیباترین بازارهای ایران است از یک چهارراه (چهارسو) با طاقی گنبدی و بلند و چهار بازار عمود بر هم ساخته شده است.

تعداد دکان های هر رسته عبارت است از: رسته‌ی شمالی ۸۲ باب و رسته ی جنوبی ۸۲ باب. نام بازارهای هر رسته به این شرح است: بازار بزرها‌ها، بازار بنکداران، بازار سراجان و بازار علاقتندان. بازار بزرها نیز یک انشعاب به نام بازار شمشیرگرها دارد که در ورودی آن جنب مسجد وکیل یاز می شود. در سال ۱۳۱۳ شمسی که خیابان زند را امتداد داده اند چند دهنه از طاق های بازار شمالی از بین رفته است. طاق های ضریب بلند یا درپچه هایی در زیر سقف، تهویه‌ی هوای بازار را به عهده دارند. حجره های بازار در ارتفاع یک متری از سطح زمین ساخته شده و سکویی سراسری از جلوی آن می گذرد. در گذشته جلوی هر حجره یک کرسی بزرگ برای نشستن مشتری قرار داشت. درهای بالا رونده چوبی را امروزه با درهای فلزی تمویض کرده اند.

برای رفاه حال تاجران در میانه های بازار، ضرابخانه برای ضرب سکه، گمرک، انبار کالا و کاروان سراهایی مانند کاروان سرای روغنی و کاروان سرای احمدی نیز به ساختمان بازار اضافه کرده اند.

۲ - بازار نو: در زمان قاجاریه، بازار وکیل

شمالی را تا دروازه‌ی اصفهان ادامه دادند و نام

بازار نو بر آن نهادند.

۳ - بازار مسگرها که همانند ساختمان بازار وکیل است و سابقاً تمام دکان های آنجا در اختیار مسگران بود.

این بازار بین اردو بازار و بازار مرغ قرار دارد و امروز محل تجارت کالاهای چینی شده است. اینک داستانی از زبان مسگران قدیم این بازار:

گویند روزی صاحب دیوان، حاکم فارس سوار بر اسب برای بازدید از بازار و مردم وارد بازار مسگرها شد و این زمانی بود که خشکسالی و گرانی نان به مردم فشار می آورد. همین که صاحب دیوان قدم به ابتدای بازار گذاشت و از اولین مسگر قیمت نان و مواد غذایی را پرسید، مسگر پاسخ نداد و با چکش محکم ضرباتی بر سندان نواخت. پس از آن تمام مسگرهای بازار، هم آهنگ آن ضربات را تکرار کردند و به حاکم چنین پاسخ دادند. صاب دیون، خرت بورون، چکار داری به نرخ نون (صاحب دیوان برو حکومت را بکن، تو به قیمت نان مردم چه کار داری).

۴ - اردوبازار: این بازار با انشعابات فراوان بین سرای مشیر و بازار مسگرها قرار دارد و امروز بیشتر عمده فروشی کالاهای گوناگون است. انتهای این بازار به خیابان لطفعلی خان زند می رسد.

۵ -بازار حاجی: این بازار هم بین خیابان لطفعلی خان زند و حرم حضرت سید میر محمد واقع است.

۶ -از بازارهای قدیمی که امروز اثری از آن ها نیست می توان به بازار مرغ و بازار آقا اشاره کرد. بازار مرغ بین شاهچراغ و بازار مسگرها قرار داشت که خیابان احمدی جانشین آن شده است. بازار آقا هم بین حرم شاهچراغ و حرم سید میرمحمد بود و جوی آبی از وسط آن می گذشت و حوضی در میانه ی آن قرار داشت. این بازار هم در فضای گسترش صحن از بین رفته است.

۷ - بازار شاهچراغ: از بازارهای جدید است که در سمت شمال حرم مطهر ایجاد گردیده است.

۸ - بازار مشیر: این بازار از سرای مشیر شروع می شود و تا میانه ی اردو بازار ادامه می یابد.

بازارچه های شیراز

بازارچه ها بازارهای کوچکی بودند که در هر محله با توجه به احتیاجات مردم آنجا ایجاد شده بودند. امروز هم پاسازهای شیک و زیبایی چند طبقه به عنوان مراکز خرید جانشین بازارچه های قدیمی شده اند اکثر این مراکز خرید متنوع و همه گونه شغل در آن ها به چشم می خورد و در بعضی از آن‌ها تنها فروشندگان یک کالا به کاسبی مشغولند مانند پاساژ طلا و جواهرات یا مرکز وسایل صوتی و تصویری و …

بازارچه هایی نیز زیر نظر شهرداری به صورت

موقت زیر سایه بان هایی در نقاط پر جمعیت شهر تشکیل می شود که بیشتر مواد خوراکی در آن ها عرضه می گردد.

بازارچه های قدیمی:

نام گذاری بازارچه های قدیمی، گوناگون و به مناسبت های مختلف بوده است.

۱ - بازارچه کاسب آنجا مشهور بودند مانند:

بازارچه ی حاجی رجب (در محله‌ی بالا کفد) و بازارچه های حاجی زینل (در محله ی دروازه کازرون) که هیچ کدام از آن ها دیگر وجود ندارند و فقط نامی از آنها باقی مانده است.

۲ -بازارچه هایی که به نام یک طایفه و قوم معروف بودند مانند:

بازارچه ی فیل (در محله ی دروازه ی سعدی)

که به نام طایفه ی فیلی ها مشهور بود. این طایفه در زمان کریم خان زند به شیراز آمده و در این محل ساکن شده اند.

بازارچه ی ارمنی ها (نزدیک مسجد مشیر و کلیسای ارمنه) این بازارچه هم تخریب گردیده است.

۳ -بازارچه هایی به نام امام زادگان یا بزرگانی که در آنجا مدفون بودند مانند:

بازارچه ی آستانه (در محله ی بالا کفد و حرم مطهر حضرت سید علاء الدین حسین «ع») بازارچه ی منصوریه (در محله ی لب آب و آرامگاه شیخ زوزپهان).

بازارچه ی سنگ سیاه (در محله ی دروازه ی کازرون و آرامگاه سیبویه).

بازارچه ی سید حاجی غریب (در محله ی دروازه ی کازرون و حرم سید تاج الدین غریب). بازارچه ی درشیخ (در محله ی بالا کفد و آرامگاه شیخ زوزپهان).

از این بازارچه ها تنها بازارچه ی سید حاجی غریب زنده و پایرجاست.

۴ - بازارچه هایی که یک شغل خاص در آن

بود مانند:

بازارچه ی رسمون که به بازار رسمون معروف بود (در محله ی سردرک). گویا بیشتر کاسب‌های این بازارچه ریسمان و نخ می فروختند یا تهیه می کردند. این بازارچه هم در مسیر خیابان بین‌الرحمین قرار گرفته و تخریب شده است.

۵ - بازارچه هایی که موقعیت خاصی داشتند مانند:

بازارچه ی میدان شاه و بازارچه‌ی حوض قارچی (بین چهار راه مشیر و چهار راه نمازی) از این بازارچه ها هم اثری بر جا نمانده است.

میدان شاه محل تجمع مردم و اجرای مراسمی خاص بوده. زنده یاد دکتر جمشید صداقت کیش می گفت که: «رضا شاه در سفر به شیراز در این میدان سخنرانی کرده است.»

نام بازارچه ی حوض قارچی هم گویا حوضی شبیه به قارچ در آنجا وجود داشته و یا شخصی به نام «قاری چی» آنجا دکان یا مسکن داشته است.

حمام های سنتی و قدیمی شیراز

بیشتر حمام های سنتی شیراز به سبب ساخت و سازهای شهری و همچنین بهداشتی نبودن آن‌ها تخریب گردیده و یا متروک شده است.

حمام وکیل تغییر کاربری داده و به موزه تبدیل گردیده.

چند حمام سنتی و قدیمی هم مانند حمام قورخانه و حمام گودی واقع در محله ی بالاکفد، خیابان آستانه به عنوان نمونه و بازدید مردم به کار خود ادامه می دهند.

حمام های سنتی و قدیمی به ترتیب الفبا:

حمام آستانه (ابتدای خیابان حسینی که تخریب شده)

حمام امام زاده ابراهیم (بولوار سیبویه)

حمام بی بی دختران (جنوب میدان شاه که تخریب شده)

حمام توکل (جنب بازار حاجی)

حمام حاج هاشم (کوچه‌ی روبروی حسینی‌ی قوام)

حمام حاج زین العابدین (ابتدای محله‌ی بیات که تخریب شده)

حمام حاج آ محمد (جنب طاق ذوالریاستین، میدان شاه)

حمام حیر میززا هادی (کوچه ی سرباغ که تخریب شده)

حمام حکیم (بازارچه‌ی حاج زینل)

حمام حیران (میدان مولا)
حمام خانی (جنب مسجد آقا احمد که با ساختمان مسجد یکی شده است)

حمام خواجه (نزدیک سید ذوالفقار)

حمام شاهزاده محمد (دروازه‌ی کازرون که تخریب شده)

حمام شبک (بازارچه ی حاج زینل)

حمام صدرآباد (کوچه خشاپارشا‌ه)

حمام علمدار (لب آب، در خیابان بین‌الرحمین که تخریب شده)

حمام قاضی (شرق مسجد جمعه که تخریب شده)

حمام قورخانه (خیابان آستانه)

حمام گلشن (جنوب مسجد جمعه که تخریب شده)

حمام گلدسته (جنب مسجد نو که تخریب گشته)

حمام گودی (خیابان آستانه)

حمام مستشار (پشت اداره ی دارایی که تخریب شده)

حمام نقشک (اردوبازار)

حمام کچیته (پشت نارنجستان قوام)

حمام وکیل (جنب مسجد وکیل)

برای مطالعه ی شرح حمام های عمومی شیراز لطفاً به کتاب دلنوشته هایی از آداب و رسوم مردم شیراز اثر جمال زینای مراجعه فرمائید.

حمام های جدید بهداشتی با صحن عمومی و نمره های خصوصی

حمام اخلاق پور (خیابان لطفعلیخان زند)

حمام برلیان (خیابان وصال)

حمام بهارستان (خیابان زند شرقی)

حمام توکل (خیابان احمدی)

حمام شاپوری (خیابان اهلی که تخریب شده)
حمام شکوفه (خیابان مشیر که تخریب شده)
حمام شگفت (خیابان اصلاح نژاد که تخریب

گل گشتی در شیراز

بخش دوم

شده)

حمام قهرمانی (خیابان زند شرقی)

حمام کوشک (خیابان فرودگاه قدیم)

حمام نصریه (ابتدای خیابان انوری که تخریب

شده)

حمام نیمروزی (فلکه ی شاهزاده قاسم که تخریب شده)

حمام یزدانی (خیابان فردوسی. دروازه ی

اصفهان)

از سال ۱۳۳۰ حمام های بهداشتی با صحن عمومی و نمره های خصوصی به سبک جدید ساخته شد. در این حمام ها مردم عادی از صحن عمومی استفاده می کردند و گروهی نیز از نمره‌های خصوصی بهره می بردند. تعداد نمره‌های خصوصی هر حمام بستگی به کوچکی یا بزرگی آن ها داشت. این حمام ها، هم بخش زنانه و هم بخش مردانه داشتند.

از حدود سال ۱۳۵۰ مردم در خانه هایشان حمام خصوصی ساختند. آب این حمام ها را با سوزاندن هیزم گرم می کردند. سپس نفت و چراغ‌های نفت سوز جای هیزم را گرفت. آب‌گرم‌کن‌های مخزنی ایستاده یا نفت یا گاز به نمآورد آمد و امروز مردم از کپچک های دیواری و حرارت مرکزی استفاده می کنند.

کاخ موزه ها، موزه خانه ها و خانه های قدیمی شیراز

موزه ها مکانی برای حفظ، نگهداری و به نمایش آوردن آثار ارزشمند نیاکان است. موزه‌ها در واقع نماد ملی و مذهبی کشور هستند. متأسفانه در شیراز به سبب چند زمین لرزه ی شدید و بزرگی که به وقوع پیوسته، ساختمان های قدیمی شهر تخریب و نابود شده است. از عصر صفوی و پیش از آن اثری به جا نمانده و از دور زنده هم فقط ساختمان های محکم و استوار کریم خان و یکی دو خانه باقی مانده. بنابراین بیشتر خانه های تاریخی شیراز در عصر قاجاریه ساخته شده است. ساختمان های قدیمی و موزه‌های شیراز را می‌توانیم به چند بخش تقسیم کنیم.
الف: کاخ موزه های عمومی
کاخ موزه های شیراز هر کدام موزه ای از هنرهای معماری، نقاشی، گچبری، آینه کاری و کاشی کاری است. بعضی از این کاخ موزه ها، در درون خود مجموعه ای از اشیاء و لوازم زندگی نیاکان را نگهداری می کنند و به تماشا می گذارند مانند:

۱ - کاخ موزه ی پارس: واقع در باغ نظر، روبروی ارگ کریمخان، ساختمان این موزه به کلاه فرنگی معروف است. گویا این ساختمان کاخ ملاقات با سفرا و بزرگان بوده و مدفن اولیه‌ی کریم خان است. این موزه قدیمی‌ترین موزه‌ی شیراز است. در این موزه چهره‌ان قرآنی قدیمی به خط کوفی، شمشیر کریم خان زند، یک قلیان میساکاری فلزی از جنس طلا و نقره، چند تابلوی نقاشی، قلمدان های زیبا، ظرف های تاریخی و… دیده می شود.

۲ - کاخ موزه ی زینت الملک قوامی واقع در خیابان لطفعلی خان زند، جنب نارنجستان قوام. این موزه را «گنجینه‌ی تاریخ فارس» می‌نامند. معماری و تزیینات این ساختمان خود موزه‌ای است اما در زیرزمین این کاخ موزه، تندیس بیش از شصت نفر از بزرگان و نام آوران فارس به تماشا گذاشته شده است. تندیس هایی از دوره‌ی هخامنشی، ساسانی، اتابکان، آل بویه، صفویه، زنده، قاجاریه و دوران معاصر.

۳ - کاخ موزه ی عقیف آباد واقع در خیابان ستارخان، باغ عقیف آباد. این کاخ موزه به دو بخش تقسیم می شود. طبقه اول موزه‌ی نظامی است که مجموعه‌ای از سلاح های سرد و گرم خودکار و نیمه خودکار مانند شمشیر، زره، کلاه‌خود، نیزه، سپهر، انواع تفنگ و مسلسل در آنجا نگهداری می شود.

طبقه ی دوم به نام موزه ی عبرت است. در این بخش اسباب و لوازم زندگی اعیان مانند فرش‌های نفیس و میز و صندلی های زیبا و

- خانه ی قدیمی کازرونیان، محله گودعربان

- خانه ی نصیرالملک واقع در خیابان لطفعلی خان زند

- خانه ی محتشم، خیابان ۲۳ پهنم

- خانه ی قدیمی عطروش. بازار حاجی،

کوچه ی زنجیر خانه

- خانه ی قدیمی عابدی- سنگ سیاه، کوچه مقتی ها

- خانه ی قدیمی مدرسی، بازارچه حاج زینل

- خانه ی قدیمی توحیدی، محله ی سنگ

سیاه بازارچه حاج زینل

- خانه ی قدیمی تولایی، سنگ سیاه، کوچه مقتی ها

- خانه ی دخانچی، پشت بازار وکیل، کوچه توتونچیان

- خانه ی قدیمی شوریده. کوچه ی هفت پیچ

ث: چند کاخ دولتی:

- کاخ شهرداری (بلدیة) در بولوار زند، فلکه شهرداری

- کاخ دادگستری (عدلیه) در بولوار زند، فلکه شهرداری

- کاخ استانداری (ایالتی) در بولوار زند فلکه استانداری (حوض فلکه)

- کاخ آموزش و پرورش (معارف) خیابان معدل

- کاخ شهربانی (نظمیه) بولوار باغ تخت

- کاخ بهداشت (صحبه) بولوار زند غربی

کاروانسراها، گاراژها و پایانه های مسافری و پارکینگ شهر شیراز

تعریف کاروانسرا:

کاروانسرا، رباط و تیم، عمارتی است که در آن کاروان منزل کند.

کاروانسراهای داخل شهر شیراز:

ساختمان کاروانسرا:

هر کاروانسرا یک در بزرگ دو لنگه داشت که به دالان وسیعی باز می شد. دو طرف این دالان دو سکو برای نشستن ساخته بودند و یک نفر به عنوان دالان دار یا کاروانسرادار روی سکو می‌نشست و یک جبهه ی چوبی کنار دستش می‌نهاد. دالان دار، آمد و شد کاروان ها را در دفتر می‌نوشت، بار آن ها را ثبت می کرد و حساب هر کاروان و صاحب باری را نگه می داشت و محل سکونت آن ها را معین می کرد. درهر کاروانسرا یک بار انداز بزرگ در وسط حیاط، یک آب انبار، چاه و حوض آب، طولیه شامل مال بند و آشور و اتاق هایی برای سکونت کاروانیان وجود داشت.

کاروانسراهای بزرگ و کوچک:

در گذشته کاروانسراهای داخلی شهر شیراز به دو بخش تقسیم می شد.

الف: کاروانسراهای بزرگ که در کنار بازارها توسط حاکمان و سرمایه داران ساخته شده بود و کالا و امتهه ی تاجران بزرگ به آن جا وارد و یا از آن جا صادر می شد مانند:

کاروانسرای روغنی واقع در پشت بازار وکیل شمالی خیابان زند که بزرگترین کاروانسرای عصر زنده است.

کاروانسرای گمرک واقع در بازار وکیل شمالی که دو طبقه ساختمان و دو طرف حیاط دارد. در این نوع کاروانسراهای دوطبقه، در طبقه ی اول بارانداز و طولیه ی چهار پایان قرار داشت و در طبقه ی دوم مسافران زندگی می کردند.

کاروانسرای احمدی واقع در بازار وکیل شمالی در دو طبقه.
کاروانسرای فیل واقع در بازار شمشیرگرا.
کاروانسرای مشیر (سرای گلشن) در ابتدای اردوبازار در دو طبقه.

کاروانسرای حاج آقا جانی واقع در اردوبازار

ب: کاروانسراهای محلی و کوچک‌شهر که‌نزدیک دروازه های شهر ساخته بودند و محل آمد و رفت کاروان های شهرهای نزدیک بود مانند:

کاروانسرای چَپر خونه (چهارباخانه) واقع در جنوب دروازه ی اصفهان

کاروانسرای شیخ نصر بوشه‌ری واقع در خیابان لطفعلی خان زند، روبروی مسجد سهراب بیگ.
تعداد بسیاری از این کاروانسراهای محلی امروز وجود ندارند و در ایجاد خیابان ها و ساختمان ها از بین رفته اند مانند:

موزه خانه ی صالحی (موزه ی لباس های

سنتی) ابتدای کوچه ی هفت پیچ، جنوب مسجد نو.

- موزه خانه ی فروغ الملک (موزه ی هنر

مشکین فام) واقع در خیابان شهید دستغیب، بی‌بی‌دختران که آثار هنرمندان با عکس آنها به نمایش گذاشته شد.

- موزه خانه ی منطقی نژاد (موزه ی آواها و نواها) پشت مسجد نو

- موزه خانه ی آیت‌اللهی: جنب مسجد نو

با عنوان فرهنگسرای قرآن

- موزه خانه ی سعادت (موزه ی خاتم) روبروی آرامگاه سیبویه

ت: نام بعضی از خانه های قدیمی به‌جا مانده در شیراز

- خانه ی قدیمی افشاریان واقع در محله ی در شیرخ جنب آرامگاه روزپهان

- خانه ی قدیمی اتئی عشر

- خانه ی قدیمی صابر- خیابان احمدی- جنب خانه ی منطقی نژاد

- خانه ی قدیمی ضیائیان، سنگ سیاه، کوچه مقتی ها

- خانه‌ی قدیمی مصطفوی واقع در محله‌ی بی بی دختران، رستوران سنتی است.

- خانه ی قدیمی برکت

پایانه (ترمینال) محل و ساختمان وسیعی است که تمام شرکت های مسافربری یا باربری در آن محل دفتر فروش بلیط دارند. اتوبوس ها یا کامیون های شرکت ها، مسافران و بارها را در آنجا پیاده و سوار می کنند.

در شیراز سه پایانه مسافربری به نام های کاراندیش (مخصوص شمال کشور) در بولوار سلمان فارسی، پایانه ی مدرس (مخصوص شرق) در بولوار مدرس، پایانه‌ی امیرکبیر (مخصوص جنوب) در بولوار امیرکبیر و پایانه ی باربری نیز در بولوار امیرکبیر ساخته شده است.

کتابخانه های شیراز

«دارالعلم» یکی از لقب های شهر شیراز است. شهری که مرکز پژوهش، دانش اندوزی و دانشوری است.

در گذشته که کتاب ها خطی بود و با دست نوشته می شد تنها اهل علم و دانش به آن دسترسی داشتند. کتابخانه ها هم در دربار پادشاهان و مکان های مذهبی تشکیل می شد. مورخان، قدیمی ترین کتابخانه ی شیراز بعد از اسلام را کتابخانه ی عضدالدوله ی دلمی ذکر کرده اند. شمس الدین سوریبانی در قرن چهارم می‌نویسد که: در هر علم کتابی تألیف نشده که نسخه‌ای از آن در کتابخانه ی عضدالدوله موجود نباشد.

محققان و پژوهشگران علم و دانش از کتابخانه‌های دربار پادشاهان و امرا و کتابخانه‌های موجود در حوزه های علمیه استفاده می کردند. بیشتر کتابت کتابخانه ها هم از راه وقف حاصل می شد.

از عصر قاجار که اولین کتابخانه به سبک جدید در دارالفنون تهران تأسیس شد، در شیراز هم کتابخانه های تازه ای ایجاد گردید.

در دوره ی معاصر کم کم کتابخانه های سنتی جای خود را به کتابخانه های جدید دادند.

کتابخانه های شیراز معاصر را می‌توانیم به دو بخش تقسیم کنیم:

۱. کتابخانه های اختصاصی مراکز علمی مانند دانشگاه ها، مدارس، حوزه های علمیه و زیارتگاه‌ها که بیشترین کتاب های تخصصی را دارند. یکی از زیباترین و مجهزترین کتابخانه‌های خصوصی شیراز، کتابخانه ی حضرت احمدبن موسی (شاهچراغ) است. ساختمان جدید این کتابخانه دارای بخش های: مخزن کتاب، بخش نسخ خطی و چاپ سنگی، بخش نشریات، بخش سالن های مطالعه، بخش کودکان و بخش اینترنت است.

این کتابخانه در سال ۱۳۹۰ دارای ۷۶۶۵۰ جلد کتاب فارسی چاپی، ۹۳۵۲ جلد کتاب خطی، ۳۰۰۰ جلد کتاب چاپ سنگی به زبان عربی و فارسی، ۱۴۰ عنوان نشریه، ۲۰۰۰ عنوان مرجع، ۵۰ عنوان کتاب برای نابینایان با خط بریل و ۳۰۰۰ جلد کتاب کودک داشت.

۲ - کتابخانه های عمومی که همگانی است و زیر نظر اداره ی کتابخانه های عمومی کشور اداره می شوند و یا هیأت امن ا آن ها را اداره می کنند.

۱ - کتابخانه ی ملی (شهید آیت الله دستغیب)

این کتابخانه قدیمی‌ترین کتابخانه ی عمومی شیراز به سبک جدید است که با طراحی اندره گنار فرانسسوی در سال ۱۳۲۶ در بخشی از باغ نظر در خیابان طالقانی ساخته شده است. این کتابخانه در حدود ۶۰۰۰۰ جلد کتاب دارد که ۵۰۰۲ جلد از آن چاپ سنگی است و ۵۰۰۸ جلد کتاب کودک و ۲۰۰۰ نسخه روزنامه دارد.

۲ - کتابخانه ی ریسی اردکانی در میدان قائم، در سال ۱۳۸۸ گشایش یافته و بخشی از آن به نابینایان اختصاص دارد.

۳ - کتابخانه ی بوریحان در دروازه کازرون در سال ۱۳۳۹ افتتاح شده ۲۸۰۰۰ جلد کتاب و ۸۰ نشریه دارد.

۴ - کتابخانه ی سعدی در آرامگاه سعدی سال ۱۳۵۱ گشایش یافته و ۱۴۰۰۰ جلد کتاب دارد.

۵ - کتابخانه ی حافظیه در آرامگاه حافظ، سال ۱۳۱۶ تأسیس شده ۱۷۰۰۰ جلد کتاب دارد که ۴۰۰ جلد درباره ی سعدی ۲۰۰۱ جلد حافظ، ۵۰۰۲ جلد عربی و ۴۶۰ عنوان مرجع است.

۶ - کتابخانه ی طابوسیبه، بولوار سعدی، سال ۱۳۸۸ تأسیس شده که ۷۰۰۰ جلد کتاب دارد.

۷ - کتابخانه ی شوشتری: در خیابان منوچهری کوچه ۱۲، سال ۱۳۸۸ با ۱۰۰۰۰ جلد کتاب.

۸ - کتابخانه‌ی مولوی: در خیابان بنی‌هاشمی، سال ۱۳۵۵ با ۲۵۰۰۰ جلد کتاب و ۸۰ عنوان روزنامه و مجله.

۹ - کتابخانه ی خفیف: در آرامگاه خفیف روبروی ارگ کریم خانی، سال ۱۳۵۶.

۱۰ - کتابخانه ی مفاخر: در آرامگاه شاه شجاع در سال